DET KONGELIGE NORDISKE OLDSKRIFT-SELSKAB.

AARSBERETNING 1838.

AARSMÖDE DEN 31TE JANUAR 1839.

Det fra Selskabet forrige Aar udgivne, af dets Secretair Professor Rafn bearbeidede, Værk:

ANTIQVITATES AMERICANÆ eller DE GAMLE NORDBOERS OPDAGELSESREISER TIL AMERICA fra det 10de til det 14de Aarhundrede

havde foranlediget adskillige Meddelelser:

Secretairen i det Americanske antiquariske Selskab Edvard Everett, Gouverneur over Massachusetts, tilmeldte Selskabet, at han, saasnart dette Værk var ankommet til Nordamerica, havde forskaffet sig et Exemplar, og lagt dets Indhold til Grund for sit Foredrag i Massachusetts historiske Selskabs faa Dage efter holdte offentlige Aarsforsamlig. I det Hans Excellence i Anledning af Værkets Udgivelse udtrykker sin og sine Landsmænds Forbindtlighed til Selskabet, beder han det modtage et Pragtexemplar af "*The revised Statutes of Massachusetts.*"

Secretairen i det Rhode-Islandske historiske Selskab, Dr. Webb i Providence, oversendte Uddrag af adskillige americanske Journaler, indeholdende Bedömmelser over Værket, og underrettede om at Alexander H. Everett havde i offentlige Forelæsninger, som han har holdt i Providence, gjennemgaaet dets Indhold.

Hr. John Russell Bartlett i Ny-York havde sendt flere Hefter af Reviews og Nummere af Journaler, hvori Værket er recenseret eller omtalt, fremdeles Anmeldelser af samt Udsigt over Forelæsninger, som George Folsom har for et talrigt Publicum holdt i

Ny-York over de gamle Nordboers Opdagelsesreiser til America, for hvilke Forelæsninger han har lagt Værket ANTIQVITATES AMERICANÆ og Udgiverens Undersögelser til Grund.

Samme Medlem havde tilsendt Selskabet en særskilt ENGELSK UDGAVE af Prof. Rafns historiske Fremstilling af Americas Opdagelse i det 10de Aarhundrede: "*America discovered in the tenth century*," som han havde ladet trykke i Ny-York.

Consistorialraad, Dr. G. Mohnike: en af ham i Stralsund udgiven TYDSK Oversættelse af samme Skrift: "*Die Entdeckung Amerikas im zehnten Jahrhundert.*"

Professor Xavier Marmier i Paris en FRANSK Oversættelse af samme: "*Mémoire sur la découverte de l'Amérique au dixième siècle.*"

Hr. Montanus Hettema, Medlem af det Frisiske Ridderskab, i Leeuwarden en HOLLANDSK Oversættetse: "*Narichten betreffende de ontdekking van Amerika in de tiende euw.*"

Hr. J. K. Trojanski, Professor ved Universitet i Krakau, samme Skrift i en POLSK Oversættelse: "*Wiadomosc o odkryciu Ameryki w dziesiatym wieku.*"

Dr. Jerome V. C. Smith i Boston havde sendt Underretning om Opdagelsen for omtrent 50 Aar siden af et mærkeligt Gravsted af raat Muurarbeide paa RAINSFORD ISLAND nær Hull og Cape Alderton i Bugten udenfor Boston (jfr. Ant. Amer. p. 430-432). I dette Gravsted laae et Menneskeskelet, som strax hensmuldrede, og *et Sværdfæste af Jern.* Da det ikke kan være en Indianer, som her er begravet, og heller ikke nogen Europæer efter Americas senere Opdagelse, formener Dr. Smith at Gravstedet kan være bygget for een af de gamle skandinaviske Nybyggere i denne Egn, og lover at ville give nærmere Meddelelse desangaaende tillige med en Plan af Rainsford Island og et Kort over Boston By og Havn.

Dr. Webb i Providence meddeelte en udförlig Beskrivelse over et mærkeligt Fund den 26de April 1831 af et Menneskeskelet i en Sandbanke i den sydostlige Deel af Landsbyen FALL RIVER, Landskabet Troy i Massachusetts (det Sted hvor Rafn paa Kortet over

Vinland henlægger Leifsbúdir, jfr. Ant. Amer. S. 433) imellem Mont-Haup-Bay og to Indsöer, som Indianerne kaldte *Wat-uppa*, og som nu benævnes *Watuppa-Ponds*. Derhos tilstillede han Selskabet Pröver af de forskjellige Gjenstande, som fandtes paa Skelettet eller i Forbindelse med samme, saasom et Stykke af en *Bronce-Brystplade*, *Metal-Tuber*, *hörende til et Belte*. Dr. Webbs Meddelelse om dette Fund, ledsaget af Afbildninger og yderligere Bemærkninger, vil blive indfört i Selskabets MÉMOIRES.

Professor Finn Magnusen og Adjunct Sveinbjörn Egilsson paa Bessestad i Island havde *hver for sig* meddeelt en Udsigt over de gamle Nordboers Inddeling af Dögnets Timer med særdeles Hensyn til Udtrykkene *eyktarstaðr* og *dagmálastaðr* i Erik den Rödes Saga, (jfr. Antiquitates Americanæ, p. 32-33).

Hr. Marsh i Vermont anmeldte, at den levende Opmærksomhed for det oldnordiske Sprog og den islandske Literatur, som Selskabets Bestræbelser, og i Særdeleshed Værket ANTIQUITATES AMERICANÆ, havde fremkaldt i de forenede Stater, havde bestemt ham til at udarbeide en ISLANDSK GRAMMATIK PAA ENGELSK, for hvilken han havde lagt Sprogforskeren Rasks fortrinlige Arbeider til Grund. Dette Skrift var allerede færdigt fra Pressen, og han vilde oversende det ved förste givne Leilighed.

De antiquariske Undersögelser, som efter Selskabets Foranstaltning foretages paa GRÖNLAND, om hvis Resultater det paabegyndte Værk GRÖNLANDS HISTORISKE MINDESMÆRKER vil give udförlig Oplysning, ere i det forlöbne Aar fremdeles fortsatte. Med de i Efteraaret tilbagevendte Skibe modtoges fölgende Meddelelser:

Missionair Jörgensen ved Julianehaab nedsendte antiquariske Underretninger om Fjordene *Ikersoak* og *Sermilik*, som han havde ladet en paalidelig Mand bereise og undersöge; fremdeles antiquariske Bemærkninger betræffende *Ekalluarsoït*, Öen *Sermersok*, Fjordene *Tunnudliorbik*, *Agluitsok*, *Illoamiut* med flere Steder. Han anmeldte derhos, at han ventede næste Aar at kunne tilveiebringe en paalidelig Underretning om Ruinerne i *Kaksiarsuk* og *Atekerdluk* med

tilhörende Grundtegninger og at kunne foranstalte de övrige Rudera i *Ikersoak* opmaalte indtil *Immartinek* eller *Sermitsialik* Fjorden. Endvidere berettede han at det var hans Agt at lade den resterende Deel af *Igalikkos* Kirkegaard rydde, samt at en Grönlænder havde meddeelt ham en Afridsning af en formeentlig Indskrift paa *Umanak* i *Sardlok* Fjorden, hvilken han agtede selv nöiere at undersöge. Til disse Meddelelser föiede Pastoren et bevaret Brudstykke af *Ungertoks Vise* i den grönlandske Original med Oversættelse og Anmærkninger.

Assistent Kielsen paa Nennortelik og Brödremissionair Valentin Müller paa Friedrichsthal berettede Grönlænderes forskjellige Udsagn om Mindesmærker, navnligen om en Indskrift-Steen, paa Grönlands Östkyst.

Fra Cand. Theol. J. C. Möller modtoges blandt flere paa *Kapiselik* ved Godthaab, hvor der ere gamle nordiske Ruiner, fundne Sager: en Hornskee af den ældre Form, en Steendop og en Steenskive af Vegsteen, næsten aldeles af Form som de her i Norden fundne, der hidröre saavel fra Oldtiden som fra Middelalderen, samt et uformeligt Stykke af samme Steenart, der er gjennemboret, og muelig har tjent som en *kljásteinn* til at stramme Rendegarnet med i en Væverstol eller som Sænkesteen ved Fiskefangst; i denne Steen findes dybt og bestemt indhugget Runen ᚠ puncteret, saa at den er et uimodsigeligt Vidnesbyrd om de gamle Nordboers Ophold i ældre Tider ogsaa i denne Deel af Grönlands Vestkyst.

Fra Inspecteuren over Söndre-Grönland, Capitain-Lieut. Holböll: en i *Amaralik* Fjorden funden Kam, forfærdiget aldeles paa samme Maade som de fra Middelalderen, der ere fundne i de danske Ridderborge. Den bestaaer nemlig af smaae Stykker Been, sammenholdte med to Skiver, som ere lagte tværs over Kammen og befæstede ved Kobbernitter, hvilke paa nogle Steder ere fornyede ved Tarme. Ogsaa dette Stykke er upaatvivlelig fra den gamle nordiske Colonisations Tid.

For Grönlands historiske Mindesmærker har Professor Bredsdorff i Soro leveret en Bearbeidelse af *Zenoernes Reiser i Norden*

med cristik Indledning samt oplysende Anmærkninger og Undersögelser.

Hr. George Folsom i Ny-York oversendte en af ham forfattet Recension (indrykket i North-American Review for July 1838) over Capitain Zahrtmanns i Selskabets Nordiske Tidsskrift for Oldkyndighed 2det Bind indförte «Bemærkninger over de Venetianerne Zeni tilskrevne Reiser i Norden.»

Fra Oldskrift-Committeens Medlem Adjunct Sveinbjörn Egilsson var modtagen hans latinske Oversættelse til SCRIPTA HISTORICA ISLANDORUM Vol. X.

Da det maa være Selskabet magtpaaliggende, til den bebudede nye Udgave af den store Række af ÍSLENDÍNGA SÖGUR, eller de Sagaer der nærmest angaae Island, at benytte og föie alle de Oplysninger til disse Oldskrifter, som kunne tilveiebringes, har det, i Erkjendelse af at mange saadanne kræve — i Forbindelse med grundig Kundskab i Landets gamle Historie — Localkundskab og Nærværelse paa Stedet, troet det hensigtsmæssigt at oprette ved Selskabet en særegen OLDGEOGRAPHISK COMMITTEE FOR ISLAND, og desaarsag indbudt nogle faa Lærde i selve Landet til at udgjöre denne; nemlig: DHrr. Björn Gunnlaugsson, Adjunct ved Bessestad lærde Skole, Thorstein Helgason, Sognepræst til Reykholt og Storeaas i Borgerfjords Syssel, og Bjarne Thorarensen, Amtmand over Nord- og Öst-Amtet. Disse have modtaget Indbydelsen, og man tör saaledes efterhaanden forvente vigtige Materialier og Bearbeidelser til Islands gamle Geographie og antiquariske Beskrivelse.

I det forlöbne Aar udgaves den förste Livraison, for 1836—1837, af MÉMOIRES DE LA SOCIÉTÉ ROYALE DES ANTIQUAIRES DU NORD, ved hvilket Tidsskrift, hvori Bidrag optages paa *Tydsk*, *Fransk* eller *Engelsk*, Selskabet vil stræbe at gjöre sine vigtigste Granskninger over det nordlige Europas og Amerikas Historie og Antiquiteter mere tilgjængelige ogsaa for et större Publicum udenfor Europas Norden. I den udgivne Livraison ere fölgende Bidrag optagne:

Professor Xavier Marmier i Paris har dertil meddeelt en fransk Oversættelse af Registrator N. M. Petersens Udsigt over den islandske

Literaturs Vigtighed, samt af Professor Rafns historiske Fremstilling af Americas Opdagelse i det 10de Aarhundrede.

Amtmand Baron C. Dirckinck Holmfeld i Ratzeborg en tydsk Oversættelse af Registrator Petersens historiske Fremstilling af de Danskes Toge til Venden (1ste og 2det Afsnit).

Dr. A. A. Wolff paa Tydsk, efter Selskabets Annaler, tvende antiquariske Meddelelser, betræffende Gunhild Konge-Moder og et Fund af Bronce-Sager ved Catharinenhof i Lifland.

Professor H. Bredsdorff i Sorö en Undersögelse Über die Inschrift auf dem letzt gefundenen goldenen Horne.

John M'Caul, M. A. Oxford, paa Engelsk, en Beskrivelse over en ved Himlingöie i Sjælland funden Fibula med en Indskrift i angelsaxiske Runer, samt ligeledes paa Engelsk Professor Finn Magnusens «Udsigt over de gamle Scandinavers Inddeling af Dagens Timer, med særdeles Hensyn til Rafns Antiquit. Americanæ p. 32—33.»

Selskabet har fremdeles ved særegne Afhandlinger og Undersögelser, tildeels bestemte for de fölgende Aargange af dets ANNALER eller MÉMOIRES, sögt at virke til sit Öiemeds Opnaaelse.

Af de mærkværdige *Rune-Indskrifter i Paradiishulen (Paradísarhellir)* i Storedals Sogn, Rangaavalle-Syssel paa ISLAND havde man tidligere en Afbildning af Districtets daværende Provst, Islands nuværende Biskop Hr. Steingrim Johnsen, som i Aaret 1820 havde besögt og beskrevet Hulen samt aftegnet Indskrifterne, forsaavidt han fandt dem nogenlunde tydelige. En Deel af disse Indskrifter bemærkedes at bestaae af de saakaldte Binderuner *(bandrúnir, vefjur)* og at höre til den Art, som flere Oldgranskere antage for Nordens ældste. Prof. Finn Magnusen fandt dem saaledes at ligne nogle af Runamo-Indskriftens Characterer, der sandsynligviis ere indhuggede i det 8de Aarhundrede (see Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed 2 B. S. 299). Prof. Rafn indförte, til Sammenligning med americanske Indskrifter, enkelte af dem i Værket Antiquitates Americanæ Tab. XII, jfr. S. 395. Selskabet foranledigedes derved til det Önske at erholde en saa fuldstændig Afbildning som muligt af disse Indskrifter, og henvendte sig desaarsag til den nuværende Provst Hr. Tho-

% & ' % & '% & * ' & " 6

9 ! 9(+)!!%+, %'+ < !$ $& &) #% !$), !%9 < + &!
8 'A% $!&' # "A +)$ 9) 9 +') $!>) &' (%< ! %+(9 +
$, 9) +9%)+&+' %9, $ 8 + D&) % $ ' + +> +) !@' !
.)&&!8(+ %') +! +)!" & $) 9 ' +)*& &'8)
8 8 + & % @#+ %99 , & % +&+' 9) %'+ < !$ + $&)(9
%' (++ !8% $ = %8 + A@ +!!%+, % $ ' $) ++ +) !@' ! ,
%') +)! +)$) +) 9 & !!" # $$) !" &
D ! %' '+&+' % !"A &') &+' =(+! (*, 8*% &
) !$ +)!" & $ + &+) &)!%)
. !$% 8% !$ &+ = ' !%+ $& >"8% $ %' $% ! & % ' Q
A%)! >!! ' *)) ! %9 !-; *) 8 +! !$ # ! < !Q
+) +> &' %<) '-) 8 , + 9 &' + < & !# "" , + <
=(! & $% ! %'+, + $)& < =* 9 & %)) & >
>!! , + < 6$!" , + < $ 8% $, %' + < & " ' Q
) + $ -$ () + % & ")P + *) ! * >"8% $,
= , 8*%) + # @9$ =&!$% & !" &* # *) #$ & $ K7
. !$% + * +$ + !$ %99 $ "(++ $& ! +) !" # $ + 9)
#&)+&+')! ' $ +@& '$&' !" &* !)&!! +)!" & $ $ +
99) 9 (+) $$) %9, $ %+) + %+ J< *&+ $(+'

Der Ostmarkdienst

Alle Heimat - Von Eise Levin.

In meiner Heimat … die … im April, und oft liegt auf ihren … auftauender Schnee. Von den russischen Steppen her heult der Ostwind … die weite Ebene, und danneines Tages … man den … Er kommt ganz langsam, manchmal scheint es, als ob er wieder umkehren wollte, … aber leuchten die … auf den Alleen in … und Rose, … wirbelt durch die Luft, und in unserem Wohnzimmer stehen aus der KirschholziSpiegelkonsolezwei Riesenfliederzweige in den Biedermeiervasen aus veilchenfarbenem Glas.

Wenn ich jetzt in meine Heimat, eine alte Kleinstadt im … schen, … ich sie nicht mehr wiedererkenn-en. Alle … werden an Ort und Stelle stehen, die … werden … die … in den vielen … dichter geworden sein, … auf den Feldern werden sich die grauen … im Winde drehen, die Turmuhren werden … schlagen, und deunoch: ich werde meine Heimat nicht wiedererkennen. Von all denen, die ich kannte, werde ich niemand mehr antreffen, die Alten sind gestorben oder … und die Jungen leben irgendwo in der weiten Welt. Haus und Hof haben sie alle verlassen … ihre Namen stehen nicht mehr … den Haustoren, fremde Menschen gehen durch ihre Stuben, aus ihren Fenstern schauen fremde Gesichter, der Name, die Sprache, die Eigenart der einftigen Besitzer ist … Niemals mehr werde ich in die alte Heimat … lebende Freunde und … zu besuchen, niemand … mich erkennen, nur auf den … ich

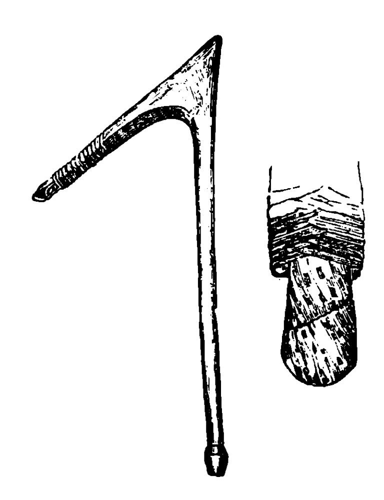
pelhed. Den anden, Materialet hvoraf de ere forfærdigede; ved en af Professor Forchhammer anstillet chemisk Pröve befandtes det at være saa godt som reent Kobber, og næsten intet eller overordentlig lidet Tin, eller muelig anden Substants, fandtes deri. Tilsætning af Tin, hvorved Bronce frembragdes, var en Forbedring, som, for at lette Hærdningen, allerede tidlig anvendtes ved Vaaben af Kobber. Her i Norden har man endnu ikke fundet Sværd, men vel Celter og Paalstave, af reent Kobber, hvilke maae antages for at være fra en ældre Periode, eller at have tilhört mindre Formuende.

Allerede i længere Tid har Opmærksomheden været henvendt paa den Overeensstemmelse, der findes imellem de Redskaber og Vaaben, som vort Nordens og forskjellige andre, endog fjernest herfra beliggende Landes *Urbeboere* have brugt, og hvoraf enkelte vilde Folkeslag, der hidtil ikke, eller kun lidet kjende til Metaller, endnu betjene sig. I den Formening at ethvert Bidrag, det være endog af mindre Betydenhed, til Menneskehedens tidligste Udviklingshistorie modtages med Erkjendtlighed af Forskeren, önsker Selskabet ved anstillede Sammenligninger at virke ogsaa for dette Afsnit af Oldtidsvidenskaben. Ved flere Medlemmers Bistand blev det Oldsag-Committeen muelig at tilveiebringe og forelægge saadanne, vore nordiske Steensager lignende, Gjenstande, eller Oplysninger om dem, fra fölgende Udlande:

Grækenland. H. K. H. Prinds Christian lod af sit Antiquitets-Cabinet forelægge en *Pilespids* og en *Flække* af Obsidian, fundne i oldgræske, maaskee for-helleniske Grave, og modtagne fra Dr. Ross i Athen. Flækken er aldeles som en nordisk af Flint (jfr. Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed 1 B. Tab. III, Fig. 28). Som bekjendt har man tidligere fundet Pilespidser af Steen paa Marathons Valplads, og holdt dem for persiske. Nöiagtigere Iagttagelser have imidlertid, som Dr. Ross melder, for Tiden godtgjort at hele Grækenlands Jordbund er, saa at sige, oversaaet med dette Slags Oldtidslevninger; og den Opdagelse, at de i Gravene findes

i Forbindelse med raat arbeidede Marmor-Idoler, hvis Form har noget tilfælles med de i Ægypten saa hyppig forekommende mumielignende Figurer, synes at berettige til den Mening: at dette Vaaben har været i almindelig Brug hos een af Grækenlands ældste Folkestammer. Steenartens Findested er hidtil ikke blevet opdaget. To saadanne, Steenspidserne medfulgte, kvindelige Idoler, den ene 8½ Tomme, funden paa Öen Ios, den anden, 6 Tom. lang fra THERA (Santorin), hvilke Hofraad Thiersch, der har fundet lignende paa PAROS, er tilböielig at holde for kariske, bleve til yderligere Oplysning ligeledes fremlagte.

NY-ZEELAND. For Museet havde man nylig erholdt en udmærket ny-zeelandsk Stridskölle (*Mery*) af Grönsteen, hvilken forelagdes tilligemed to smaae Kiler af Öxesteen (*Talc. Nephrites Punamu*), tilhörende det naturhistoriske Museum, hvorved Oberstlieutenant Sommer foranledigedes af sin Samling at forevise et andet nyzeelandsk Arbeide af den sidstnævnte Steenart, hvilket de Indfödte under Navn af *Tiki* bære paa Brystet. Det er af en *kilelignende* Form, lidet over 6 T. langt, af 3 og 2 Tommers Brede, og danner en uformelig Menneske-Figur med monströst Hoved, hvis Öines Sclerotica bestaae i en indkittet Kreds af nyzeelandsk Sööre (*Haliotis Iris*), Dette Stykke er mærkværdigt saavel fra Forestillingens som fra Technikens Side, da den förste minder om paa orientalsk Viis siddende Hindu-Idoler; og det sidste viser umiskjendelige Spor af de samme Redskaber, hvoraf vore Steenskjærere betjene sig til haarde Stenes Gravering. Nephriten, hvortil Punamu-Stenen hörer, er vanskelig at bearbeide: i China og Ostindien skeer det ved Hjælp af Diamant- og Korundpulver. Mueligen begrunder dette Arbeide end yderligere den Mening: at Sydhavets Öer ere blevne befolkede fra Hindostan af, og at disse Landes, navnligen Ny-Zeelands förste Indvandrere ikke allene vare i Besiddelse af Kunstfærdigheder, som i Aarhundreders Löb ere gaaet tabte, men maaskee endogsaa have medfört Kunstfrembringelser, af hvilke kun de uforgængeligste, i Steen arbeidede, kunde bevares indtil vore Tider.

NY-GUINEA. Oberstlieutenant Sommer forelagde af sin Samling et Slags *Skaröxe* fra dette Öland, hvis Blad er dannet af en gjennemskaaren afslebenConchylie af Slægten Terebra, i Form af det i nordiske Grave hyppig forekommende Flintredskab, som man har givet Navn af Huulmeisler (jfr. Nord. Tidsskr. for Oldkyndighed 1 B. Tab. II, Fig. 15, 16). Bladet er fastgjort til et af en Greenklöft eller Hage dannet Skaft af 18 T. Længde ved Hjælp af et Baand af Spanskrör (*Calamus Rotang*) paa den Maade, som den ved Siden tilföiede Afbildning i $\frac{1}{3}$ Störrelse udviser.

JAPAN. Ved Generalkrigscommissair Falbes Omsorg erholdtes ved Tilbytning fra Ph. Fr. v. Siebolds Samling i Leyden 20 *Steenoldsager*, som hidröre fra Urbeboerne i hint mærkværdige Öland. Som bekjendt opholdt Hr. Siebold sig i Aarene 1823 til 1830 paa Japan, og fulgte i 1826 med det nederlandske Gesandtskab til Hoffet i Jedo. Ved hans Forbindelser i Landet blev det ham mueligt at tilveiebringe en Skat af hidtil ukjendte Oplysninger om dette Land og at berige sin udmærkede Samling ogsaa med en Deel japanske Oldsager. De modtagne Sager, som alle ere af den mest paafaldende Lighed med vore nordiske Steensager, ere fölgende: tre *Kiler*, den ene af Form som Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed 1 B. Tab. II, Fig. 10, temmelig afrundet paa Siderne, 5 T. lang; den anden 4 T. l. a, af samme Form, dog Siderne fladere, meget nöiagtig tilsleben af en lysegraa Steenart, den tredie af en sortagtig Steen, 4 T. lang, noget lignende de huulslebne, upaatvivlelig brugt som Tværöxe; en Deel har været indsat i Træ, den övrige Deel er nöiagtig tilsleben. Disse, der have været brugte som Öxer af Japans Aborigines, kaldes i de Indfödtes Sprog *Raï-seki*, d. e. Tordenkiler.